

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XIII. An Regulares, ut delicta ab ipsis commissa fateantur, debeant etiam exponi torturæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

C A P V T XIII.

An Regulares, ut delicta ab ipsis commissa fateantur, debeant etiam exponi torturæ?

Uthic disputationi satisfaciamus, primò præmittere oportet, quod quando non est sufficiens probatio ad convincendum Reum, tunc ut habeatur veritas, devenitur ad tormenta, quibus Judices utuntur, quoties aliunde veritas haberi non potest: ut communis Judicium praxis ubique tertatim observat. Tormentorum autem præcipuè pro secularibus adinventata multa sunt genera, de quibus plura apud Auctores inveniuntur.

Secundò. Observa, si Reus crimen fateatur, tunc non debet exponi torturæ, sed potius puniri per sententiam.

Tertiò. Observa, torturam fuisse introductam, non tam in penam criminis commissi, (hoc enim crim nondum sit plene probatum non potest puniri) quam in subsidium probationis, quando inquam sufficiens & plena probatio deest, ipse Reus propria confessione supplet id, quod ad plenam probationem requiritur, ut communis Juristarum sententia docet; unde sic, torturam adhiberi non posse, nisi quando vehementia indicia urgent, ita ut ferè moraliter certum sit, torturæ exponendum Auctorem fuisse criminis.

Quartò. Præmitto, torturam in illis criminibus, quæ graviora sunt, & quæ pœna corporali ut mortis, mutilationis, tritremis, &c. castiganda sunt, tantummodo adhibenda esse, non autem in his, quæ exilio, vel pecunia puniri debent. Ratio est, quia Reo nondum convicto non potest irrogari pœna, quæ sit major, quam illa, ad quam est condemnandus.

Ultimò. Nota, quod quando Reus legitime convictus per Testes, etiam si nolit fateri crimen, non est torturæ exponendus, ut rectè docuit Navar. Cap. 1. §. num. 59. Ratio est, quia cum tortura adhibeatur ob defectum plenæ probationis, frustra Reo convicto inferitur, quando eius confessio non est necessaria, ut condemnetur.

Conclusio igitur in proposito casu ea sit. Regulares, ut veritatem fateantur, non debent torqueri, neque per seculares, neque publice, neque tormentis dirioribus; cautius enim esset, ut docet Berti in sua praxi criminali, tit. 22. Cap. 6. ut tormentis secretioribus, inferioribus, & magis Regularibus accommodatis, qualia sunt carceres, qui licet inventus sit, non tam ad pœnam, quam ad delinquentium custodiam; nihilominus adhibitis quibusdam qualitatibus, & circumstantiis, loco tormentorum adhiberi potest.

Est & aliud genus pro Religiosis torturæ, nempe jejunia panis & aquæ, aut quocunque alio modo alimentorum denegatio, vel tempore hyemis expoliatio vestimentorum, tortura reputabuntur: frequens etiam inter Religiosos torturæ modus esse solet, quando flagellis, sive disciplinis, aut virgis ceduntur.

Prædicta tormenta moderata esse debent, ita ut tortus servetur incolumis ad innocentiam, vel ad supplicium. Quare Abbas factens Monachum incarcerari, eique supra modum mit-

In omnibus autem similibus casibus Prælati Regulares doctrinam Cardinalis in Clementina 1. quæst. 7. de penitentia, præ oculis habeant, qui ait Prælatos irregulares, & homicidas reddi, si terro carcere claudant Clericum. Quem secutus est Folerius in pract. crimin. verbo, vel incarceratus, num. 2. & 3. addens, incarceratos non pati debere intimas tenebras: unde resolutoriè dicimus, juxta excessus mensuram, & personæ qualitatem, aliasque circumstantias adhiberi debere juxta Judicis arbitrium primum, & rectum, carceris pœnam atrociorē, vel mitiorem.

Curandum tamen erit, quantum ad incarcerandi modum, ne Reus in carceres conjiciatur, medio brachio seculari maximo cum scandalo secularium, quando id aliter fieri potest. Prius igitur erit tentandum omne aliud regulate remedium, & omnis cautela adhibenda, antequam ad seculare brachium recuratur.

Nonnulli disputare solent in hac parte, an Regularibus licitum sit è carcere fugere? nec desunt, qui affirmant, posse Reum fugere, & alios illi fugam consilire, auxilium præstare, & instrumenta porrigere. Qui etsi quæ docent sint vera de Jure communi, juxta communem sententiam Doctorum, præsertim Covarr. lib. 1. variar. resolution. Cap. 2. num. 11. docentis indistinctè, Reum ante sententiam fugere posse, nisi juraverit se permanenturum, etiam si ex tali fuga damnnum aliquod oriretur carceris custodi; nihilominus loquendo de Regularibus, falsissima est sententia, ut advertit Roderi. 2. tom. 2. art. 6. nam Regularis in carcerem conjectus à suo Prælato, nullatenus licitè fugere potest, etiam ante condemnationem; nedum enim non potest exire à carcere justè, & sine apostasiæ nota: sed neque à Monasterio: neque ab ea parte Monasterii, in qua cum Prælatu justè manere præcepit, nisi prius justè petita, & impetrata licentia: multo igitur magis tenetur Religiosus manere in carcerē sibi quomodocunque à Superiore justè assignato. Arg. Cap. Quorundam, & Cap. Si Religiosus, de elect. in 6.

Quamvis non desint qui affirmant, Religiosum injustè in carcerem conjectum, maxima cum sui honoris, & famæ jactura, & cum gravi corporis afflictione, vel vitæ periculo, injustè perpeffo, illum à carcere posse fugere absque ulla apostasiæ nota; etiam rumpendo vincula, & ligando compedes, ac carcerem effringendo, etsi custodibus per accidens damnnum aliquod eveniat: dummodo Regularis ita fugiens recta properet ad Prælatum superiorem illo, qui injustè in carcerem conjecerat, ut v.g. si fugiat à Provinciali ad Generalem: & à Generali ad Protectorem, & à Protectore ad Summum Pontificem: quia ut ipsi asserunt, talis fuga potius est recursus appellanda quam fuga. Pro hac sententia adducunt Cæjaranum, qui idem in simili causa docere videtur 2. 2. q. 69. art. 4.

Quæ sententia mihi omninò non placet: quia facile præberetur ansa Religiosis passim apostatandi, præsertim injuria sibi illata à Superioribus, quæ si forsan ab aliis, quam à Reo examinetur, non ita injusta & gravis apparetur.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

IESU

Spirit. II

nuens potum, & cibum, si talis Monachus propter similes torturæ excessum moriatur, non evadet Superior poenam Irregularitatis, ut docet Panorm. Cap. Ad audientiam, de crimine falso, num. 4.

Denum Judex antequam Reum tormentis subiciat, non solum debent præcedere indicia expressa, sed illa debent esse legitime probata, vel præcedere debet semiplena probatio. Quæ verò indicia sufficiant, ita ut sint æquipollentia uni Testi integro, ut per illas possit Reus torqueri, non possumus certa regula determinare: sed totum hoc negotium arbitrio Judicis regulariter relinquendum est, qui ex duobus vel tribus, aut pluribus indicis poterit torquere Reum, prout viderit, ea esse magis vel minus urgentia; deinde illæ probationes, de quibus superius Tract. 2. docuimus sufficere ad interrogandum Reum, eadem etiam sufficiunt ad torturam.

Diximus autem ibi, unum de tribus sufficere (secundum sententiam D. Thomæ communiter ab omnibus Theologis receptam) nempe testimonium omni exceptione majus, vel indicia ita expressa, ut sint æquipollentia semiplenæ probationi ipsius delicti, aut etiam infamiam: sola autem infamia, etiam plenè probata, licet ad interrogandum Reum sit sufficiens, ut supra diximus; ad eas tamen torturam non sufficit, & hanc inquit Franciscus Aretinus in sua pract. crimin. Cap. 7. esse communem opinionem.

Neque Judex prætermittere debet dare Reo indiciorum, sive semiplenæ probationis exemplum ante torturam, & tempus ad se defendendum, si petatur. At si ab ipso Reo copia indiciorum non petatur; tunc Judex potest procedere ad torturam, etiam non delata copia processus, vel termino defensionis non concessio. Ita sentit Navarr. lib. 5. Consiliorum, titulo de accusationibus, Conf. 8. n. 2. & 3. quamvis non desint graves Auctores, qui doceant, etiam non petito à Reo termino defensionis, debere illi concedi à Judice terminus, ut possit se defendere.

C A P V T XIV.

Modus à Visitatore in examine processus servandus, & alia, quæ ante Rei absolutionem, vel damnationem considerare debet.

Anquam Visitator Reum condemnet, vel absolvat, multa prius debet considerare. Ante omnia DEUM exorare debet, ut ei lucem, suamque gratiam impartiat, ut in re tanti ponderis (agitur enim de honore & fama proximi, quæ si vitis Religiosis temerè auferatur, grave damnum, & ipsi, & Religioni inferatur) non erret, quare processum à se formatum, ac omnia quæ in illo continentur, seriò consideret: in primis probationes contra Reum factas prudenter expendat: advertat præterea, quod ad damnandum Reum in causa criminali, ut communis Juristarum sententia docet, probationes debent esse clariores. Incipiens igitur à denunciatione contra Reum facta, videat an persona denunciatus, quæ vicem Testis gerit, ut superius anno-

tavimus, sit omni exceptione major, & an de illa præsumi possit invidia, aut odium, vel passio contra Reum.

Cum aliquando inquisitio Superioris non à semiplena probatione, sed potius ab infamia, vel indicis iniuriam famam, prudenter consideret, an similis infamia à personis fide dignis oria sit, & an convenienter, per duos saltem Testes probata sit, vel saltem illi constet de clamorosa infamiatione.

Tertiò. Indicia omnino expendat, an levia, gravia, aut levissima sint. Levia, quæ etiam suspiciones leves appellari possunt, non sufficiunt ad interrogandum Reum, licet sufficiant ad inquirendum, & informationes capiendas. Gravia vero non solum sufficiunt ad interrogandum Reum, sed etiam ad torturam illi, si delictum falsis minimè fuerit, inferendum: non autem sufficiunt ad illius condemnationem; nemo enim ex præsumptionibus, ac indicis vehementibus criminali poena, saltem ordinata, condemnari debet, sed bene pariti poterit extraordinaria poena Judicis arbitrio desumenda, ut optime docet Penna in 2. part. Direct. inquit. Commentar. 80.

Circa verò indicia gravissima illud considerare dignum est, quod licet ad condemnationem sufficiant, (ut supra Tract. 2. adnotavimus) cum in illis præsumptio Juris sit, ex qua ad criminales punitionem, & poenam ordinatam etiam imponendam deveniri potest, ut est alios docet Fasina. q. 72. num. 54. si tamen casu aliquo Reus probationem aliquam, aut excusationem adducat, tunc poena extraordinaria Judicis à bitrio Reus puniri debet, quæ verò sunt levia, quæ gravia, aut gravissima indicia, latius superius Tractatu 2. declaravimus.

Deinde circa delictum ante omnia consideret, an verè fuerit commissum: Deinde circa eius gravitatem illud in primis advertat, an tale delictum sit contra bonum commune, aut in damnum totius personæ, an vero tantum in delinquentis damnum deriveur: præterea an delictum sit notorium, & Communitati scandalosum, an occultum, vergens tantum in delinquentis damnum; aliter enim punienda sunt peccata contra bonum commune, publica, sive secreta, & aliter ea, quæ contra bonum particulare committuntur.

Quartò. Personam, contra quam facta est denunciatio, etiam attendat, an inquam sit Prelatus, contra quos major sæpè delibetur probatio, quam contra alios; quia hi multoties circumstantiis expositi esse solent, præcipuè si aliis sit integræ vitæ, bonæ famæ, & opinionis; præterea an sit persona gravis, & de Religione bene merita.

Quintò. Testium dicta seriò meditetur; et eorum enim testimonio totum serè pendet negotium; igitur attentè examinet, an sint Testes singulares; hi enim non omnino probant, an sint contestes, quod requiritur, ut plena probatio contra Reum resulter: an sit tantum unus Testis, qui semiplenam tantum probationem inducit: an sint aliqua indicia, quæ simul cum Teste plenior probationem faciant; unus enim Testis cum aliis adminiculis, sive indicis, licet non sufficiat, ut Reo poena ordinaria infligatur, sufficiens tamen est, ut extraordinaria